

Minister
Finansów

Warszawa, 6 grudnia 2024 roku

Sprawa: Odpowiedź na petycję
Znak sprawy: FN6.056.3.2024
Kontakt: Kancelaria MF tel.: +48 22
694 55 55 e-mail:
kancelaria@mf.gov.pl

Szanowny Panie,

w związku z Pana petycją dotyczącą propozycji ustawowego odstępstwa od obowiązku ubezpieczenia przez samorządy porzuconych pojazdów w zakresie ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących informacji.

I. Mając na uwadze zaproponowane wyłączenie samorządów z obowiązku ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych w przypadku określonego przejęcia pojazdów na wstępie należy wskazać na obowiązujące regulacje systemowe dotyczące obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. Powszechny ustawowy obowiązek zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, uwarunkowany jest szczególną społeczną funkcją tego ubezpieczenia, jaką jest ochrona osób trzecich przed skutkami częstych, niekorzystnych zdarzeń powstałych wskutek ruchu pojazdów. Nieprzerwany charakter odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń i zarazem ochrony ubezpieczeniowej, daje poszkodowanym w wypadku gwarancję otrzymania należnego odszkodowania. Z drugiej strony, umowa tego ubezpieczenia chroni ewentualnego sprawcę wypadku komunikacyjnego przed nadmiernymi obciążeniami finansowymi z tytułu jego odpowiedzialności cywilnej oraz zabezpiecza jego majątek przed nadmiernym uszczupleniem z tytułu tej odpowiedzialności.

W związku z tym oraz celem jakiego ma służyć to ubezpieczenie, na podstawie przepisów ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych¹, obowiązek ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych ciąży na wszystkich posiadaczach zarejestrowanych pojazdów mechanicznych, z zastrzeżeniem, że w niektórych sytuacjach istnieje możliwość zawarcia umowy ubezpieczenia krótkoterminowego. Cel ten przesądza także o tym, że w przepisach nie przewidziano możliwości

odstąpienia od tego obowiązku, czy zwolnienia z niego w sytuacji, gdy jego posiadacz, w jakimś okresie, nie może korzystać z pojazdu.

II. Kolejnym systemowym rozwiązaniem, które ma zapewnić ciągłość ubezpieczenia, jest powiązanie obowiązku zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych z rejestracją pojazdu. Zgodnie z ogólną zasadą posiadacz pojazdu jest obowiązany zawrzeć umowę ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych najpóźniej w dniu rejestracji pojazdu mechanicznego. Natomiast w myśl art. 33 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych¹ umowa ubezpieczenia OC komunikacyjnego ulega rozwiązaniu z chwilą wyrejestrowania pojazdu mechanicznego. Tym samym przez cały okres zarejestrowania pojazdu na jego posiadaczu ciąży obowiązek posiadania ważnej umowy ubezpieczenia OC. Powiązanie ubezpieczenia OC komunikacyjnego z rejestracją pojazdu zostało podyktowane zapewnieniem gwarancyjnego charakteru tego ubezpieczenia i koniecznością zapewnienia skuteczności ochrony osób poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych. W przypadku wyrejestrowania pojazdu umowa ubezpieczenia OC komunikacyjnego ulega rozwiązaniu z mocy prawa.

III. W odniesieniu do tej kwestii niezbędne i istotne jest odniesienie się do uregulowań UE dotyczących obowiązkowego ubezpieczenia OC komunikacyjnego oraz do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE.

Przepis art. 3 dyrektywy² nakłada na każde państwo członkowskie obowiązek zastosowania wszelkich właściwych środków, aby zapewnić objęcie ubezpieczeniem OC z tytułu użytkowania pojazdów, których stałe miejsce postoju znajduje się na jego terytorium. Za terytorium, na którym znajduje się stałe miejsce postoju pojazdu uważa się zaś terytorium Państwa, którego tablicę rejestracyjną pojazd posiada.

Przepisy dyrektywy² przewidują możliwość odstąpienia od obowiązku ubezpieczenia, ale w ściśle określonych przypadkach. Pierwszy typ odstąpienia od obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej jest wyłączeniem ze względu na osobę - posiadacza samochodu (osobę fizyczną lub prawną, publiczną lub prywatną), a drugi ze względu na rodzaj pojazdu lub ze względu na posiadanie przez pojazd specjalnej tablicy. Zgodnie z art. 5 dyrektywy² lista osób albo rodzajów pojazdów zwolnionych z obowiązku ubezpieczenia pojazdów, musi zostać notyfikowana innym państwom członkowskim i Komisji Europejskiej. Stosując jedno z tych odstępstw państwo członkowskie ma podjąć stosowne działania, aby zapewnić wypłatę ewentualnego odszkodowania za szkodę majątkową lub szkodę na osobie spowodowaną na jego terytorium oraz na terytorium innych państw członkowskich.

Dlatego też, przy skorzystaniu z wyłączenia ze względu na posiadacza pojazdu, w projekcie odpowiedniej regulacji wyłączającej pojazdy należące do poszczególnej kategorii podmiotów (np. jednostek samorządu terytorialnego) należy określić urząd lub organ odpowiedzialny za wypłatę odszkodowań w przypadku wyrządzenia szkody ruchem takiego pojazdu (art. 5 ust. 1 dyrektywy²). Mając to na

uwadze jedyne zawarte w obecnie obowiązujących regulacjach wyłączenie z obowiązku ubezpieczenia zostało oparte o pierwszy typ wyłączenia, tj. o osobę – posiadacza pojazdu. Na podstawie art. 24 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych¹ członkowie sił zbrojnych państw obcych oraz ich personel cywilny, będący posiadaczami pojazdów mechanicznych sił zbrojnych tych państw i przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w ramach umów międzynarodowych ratyfikowanych w trybie art. 89 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, nie są obowiązani do zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. Poszkodowany z tytułu szkód wyrządzonych przez te podmioty może dochodzić roszczeń bezpośrednio od komisji do rozpatrywania roszczeń działającej przy Ministerstwie Obrony Narodowej. Wyłączenie to znajduje swoje umocowanie także w umowie międzynarodowej między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o wzmocnionej współpracy obronnej.

Odnosząc się do orzecznictwa UE należy wskazać na wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-383/19 *Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny (ubezpieczenie OC za szkody powstałe w zw. z ruchem pojazdów mechanicznych – obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia OC w przypadku pojazdu niezdolnego do jazdy i przeznaczonego do zniszczenia, którego własność na podstawie orzeczenia sądu nabyła jednostka samorządu terytorialnego)*. W wyroku Trybunał m.in. wskazał, że każde państwo członkowskie powinno zapewnić, aby każdy pojazd przebywający normalnie na jego terytorium był objęty umową zawartą z zakładem ubezpieczeń w celu zagwarantowania, w granicach określonych w prawie Unii, odpowiedzialności cywilnej za szkody wynikające z użytkowania rzeczonoego pojazdu. Ponadto sama okoliczność, że zarejestrowany pojazd jest w danej chwili niezdolny do jazdy ze względu na swój stan techniczny, nawet jeśli pozostaje on w tym stanie od chwili przeniesienia prawa własności, a zatem jest on w stosownym wypadku niezdolny do spowodowania szkody związanej z pojęciem „ruchu pojazdów” w rozumieniu art. 3 akapit pierwszy dyrektywy komunikacyjnej, nie może prowadzić do wyłączenia obowiązku ubezpieczenia przewidzianego w tym przepisie.

IV. Pozostawienie lub unieruchomienie pojazdu na parkingu nie wyklucza sytuacji, w których mogłoby dojść do wystąpienia szkody. W związku z tym, na podstawie art. 34 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych¹, za szkodę wyrządzoną w związku z ruchem pojazdu uważa się również szkodę powstałą przy wsiadaniu i wysiadaniu z pojazdu, bezpośrednio przy załadunku i rozładunku pojazdu oraz podczas zatrzymania, postoju lub garażowania. Do wypadków ubezpieczeniowych dochodzi również np. na parkingach, w garażach, podczas wykonywania zabiegów konserwacyjnych. Odpowiedzialność odszkodowawcza powstaje także w sytuacji, gdy do powstania szkody doszło w czasie wsiadania i wysiadania z samochodu, w trakcie otwierania drzwi, czy też gdy szkoda powstała na skutek wybuchu silnika w czasie, kiedy pojazd się nie poruszał. Wprowadzenie tej normy wynika m.in. z faktu, że usunięcie z drogi publicznej pojazdu i jego przetrzymywanie np. na parkingu strzeżonym, jedynie redukuje do pewnego stopnia ryzyko powstania szkody w związku z ruchem tego pojazdu, jednak nie niweluje takiego ryzyka w całości.

Podkreślenia wymaga, że w przypadku zaistnienia sytuacji, w której do ruchu zostałby wprowadzony pojazd, którego posiadacz nie byłby ubezpieczony w zakresie OC komunikacyjnego, a jednocześnie zostałyby wyrządzona przez ruch

takiego pojazdu szkoda, ewentualne roszczenia osób poszkodowanych z tytułu szkód na osobie, w tym np. zadośćuczynienia lub dożywotnich rent mogłyby sięgać nawet kwoty 29 876 400 PLN. Kwota ta wynika z ustawowego określenia wysokości minimalnej sumy gwarancyjnej w odniesieniu do szkód osobowych na takim właśnie poziomie. Analogiczna sytuacja mogłaby dotyczyć nieubezpieczonego posiadacza pojazdu i szkody powstałej podczas i w związku z postojem takiego pojazdu, w tym także pojazdów, których stan uzasadnia ich skierowanie do kasacji. W takim przypadku świadczenia osobom poszkodowanym lub uprawnionym wypłaca Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, ale ma on prawo domagania się od nieubezpieczonego sprawcy szkody zwrotu wydatkowanych pieniędzy.

Podsumowując należy wskazać, że mając na uwadze cel tego ubezpieczenia, obecnie obowiązujące normy prawne wynikające z polskich oraz unijnych regulacji, a także obecny kierunek orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE, brak jest podstaw prawnych do zwolnienia powiatów z obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Jednocześnie należy wskazać, że przedstawione zagadnienie jest również przedmiotem zainteresowania Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Podstawa Prawna

1. Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2500, z późn. zm.)
2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/103/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów mechanicznych i egzekwowania obowiązku ubezpieczenia od takiej odpowiedzialności (wersja ujednolicona ze zmianami)

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów

Katarzyna Przewalska

Dyrektor

Departamentu Rozwoju Rynku Finansowego